

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІСЬКИХ ПАРКІВ В М. ОДЕСА**Кисельова Г. В.,**

kiselisa@ukr.net, ORCID: 0000-0002-0398-6413

Кисельов В. М.,

maketlab@ukr.net, ORCID: 0009-0004-5454-3681

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Анотація. У статті розглянуто основні проблеми та перспективи розвитку міських парків з метою поліпшення їх характеристик, збереження культурної спадщини та надання комфортних умов для відвідувачів. Проаналізовано світовий досвід реновації та благоустрою міських парків, світову практику соціологічних досліджень в сфері паркобудування. Такі країни як: США, Німеччина, Швеція, Норвегія, приділяють особливу увагу соціальній сутності парків, актуальності їх послуг для сучасних потреб суспільства.

В статті наведено різні проблеми та можливості розвитку системи міських парків у м. Одеса, перспективи покращення наявних у місті парків, використання багатих природних ресурсів та популяризації парків серед відвідувачів, туристів та мешканців міста. Паркове господарство в Україні розвивається відокремлено від цілей сталого розвитку міст. Можливість впровадження новацій в даній сфері потребує сучасного підходу до архітектурно-містобудівних аспектів організації паркових просторів.

Ключові слова: природній ландшафт, антропогенний ландшафт, міські парки.

Вступ. Нове тисячоліття ставить перед проєктувальниками ряд нових питань, без вирішення яких не можливо створити якісні умови проживання. Одним з найважливіших таких питань є проблема нестачі озелених просторів в містах. У наш час місто з усією його складною системою соціально-економічних, психологічних і культурних зв'язків є основним типом розселення. Людина завжди прагне в ліс, в гори, на узбережжя моря, річки або озера. Природа позитивно впливає на психоемоційний стан, надає прилив сил та бадьорості людині. Споглядання красоти природи стимулює життєвий тонус і заспокоює нервову систему. Тяга до природних ландшафтів особливо сильна у міських жителів. Ще в середні століття було помічено, що тривалість життя городян менше, ніж у сільських жителів. Організація садів та парків вирішує мікрокліматичні і санітарно-гігієнічні проблеми міста, а також підвищують художню виразність архітектурних ансамблів. Розвиток міст диктує нові сучасні правила озеленення. Парковий ландшафт все частіше витісняється з міського середовища, незважаючи на те, що архітектори останнього століття не раз висували різні пропозиції щодо створення міського простору з урахуванням організації зелених зон: від «парків незайманої природи» в центрі мегаполісу до будівництва міст-садів [1, 7, 9].

Україна нині входить в епоху відродження міст, яка призводить до збільшення населення в українському міському середовищі, для міст важливо підтримувати відповідний рівень і якість зелених насаджень. Основні переваги міських парків: вони покращують здоров'я, покращують соціальні зв'язки, допомагають довіллю і роблять значний позитивний вплив на місцеву економіку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною та інформаційною базою дослідження стали різноманітні літературні джерела, наукові праці та публікації таких вчених, як: М. Бевз, Ю. Білоконь, Ю. Бондар, В. Вадімов [2], І. Вернадський, В. Владіміров, М. Вотінов, І. Габрель [8], В. Глазирин, В. Глазичев, М. Дьомін, І. Древаль, В. Єжов, Л. Ковальський, В. Мироненко, М. Гродзинський [9], В. Ніколаєнко, М. Омеляненко,

В. Гуцуляк [10], П. Ричков, А. Рудницький, Т. Панченко, В. Тимохін, Г. Фільваров, І. Фомін, Б. Черкес.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення міських парків м. Одеси в історичному та експлуатаційному аспектах, для подальшої розробки науково-практичних методів оцінювання цінності міських парків, та принципів реорганізації парків. Методологія даного дослідження базується на аналізі та узагальненні літературних джерел, наукових публікацій, інтернет-ресурсів, проектних матеріалів, нормативних документів та стандартів; результатів науково-дослідних робіт, опублікованих у відкритому друку.

Основний матеріал і результати. Проектування, створення та утримання міських парків є одним із найбільш значущих напрямків розвитку рекреації в м. Одеса та на південному узбережжі України. Наявність унікальних парків у курортному місті дозволить залучити велику кількість туристів, адже більшість з них подорожують не тільки заради відпочинку, але й заради вражень. Унікальні паркові об'єкти здатні створити нові, єдині в своєму роді враження від ландшафтних парків, об'єктів природного і садово-паркового мистецтва. Крім того, створення систем парків з використанням історичних ресурсів і сучасних технологій важливе для створення сприятливого туристичного іміджу міста.

Парк Гуель, м. Барселона, Іспанія

Люксембурзький сад, м. Париж, Франція

Парк Бейхай, м. Пекін, Китай

Рис. 1. Вигляд парків, розташованих в центральних частинах міст-столиць Європи та Азії

При підтримці зі сторони держави з'явиться можливість отримати значущі результати і поставити міські парки Одеси в один ряд зі знаменитими у всьому світі парками Гуель, Люксембурзьким садом в Парижі і пекінським Бейхаєм (Рис.1).

Однією з проблем створення подібних парків в Одесі є неможливість досягти значних масштабів території, адже місто дуже швидко розбудовується. Ускладняється завдання і тим, що необхідна інтеграція парку у міське середовище. Це передбачає узгодження будівництва парку із загальними планами розвитку культурно-побутових установ міста, врахування розташованих поблизу об'єктів обслуговування масового відпочинку населення, транспортних комунікацій. Тому більше уваги має бути приділено не створенню нових, а модернізації існуючих парків.

Сильною стороною узбережжя м. Одеси, яка визначає високу перспективність розвитку парків у межах міст, є сама природа південного узбережжя України, яка настільки ефектна, що місцями може створювати готові паркові декорації. Виняткові за своєю декоративністю природні елементи української природи можуть бути за допомогою нескладних прийомів планування з високим рівнем ефективності, використані при організації архітектурних паркових ансамблів. При цьому південне узбережжя, разом з ним і Одеса, відчувають нестачу організованих, сучасних зелених рекреаційних зон. Широкі простори Чорного моря, привертають погляд, створюють неповторні пейзажі та дають міській місцевості особливе прибережне повітря, яке вважається лікувальним. У більшості парків Одеси розкриті з численних видових точок види на море, що завжди привертає увагу [5, 6].

Одним із завдань міських парків є короточасна рекреація відвідувачів. Дуже важливо, щоб міські парки могли надавати гостям і жителям міста таку можливість [2]. Через недостатньо розвинену інфраструктуру або малу увагу, приділену проблемам рекреаційного потенціалу міських парків, багато з них не здатні достатньо мірою забезпечувати короточасний відпочинок та рекреацію. Наприклад, парк ім. Шевченка здатний дати гостям не тільки прекрасну природу і вид на море, що знаходиться зовсім близько, та й розваги, у тому числі спортивні. А, приміром, Дюківський сад знаходиться в менш презентабельному стані і в даний час не здатний запропонувати майже нічого, крім відпочинку на природі в безпосередній близькості від автодороги. При цьому останній має широкий потенціал, при належному використанні якого парк можна перетворити на центр відпочинку, як для мешканців районів міста так і для туристів. Значна частина парків Одеси не пропонує гостям будь-якого активного відпочинку чи інших розваг, мають недоглянутий вигляд (Рис. 2).

Рис.2. Схема розташування парків-пам'яток садово-паркового мистецтва в м. Одеса

Для популяризації та розвитку паркової системи Одеси необхідно приділити увагу створенню проектів модернізації та реконструкції існуючих парків, створення нових розважальних майданчиків, спортивно-оздоровчих комплексів, оновлення та розширення зон зелених насаджень [3].

Кожному з парків Одеси необхідне створення свого унікального іміджу, візитної картки – чи це унікальний декоративний дизайн зелених насаджень, чи створення унікальних послуг, що надаються лише в одеських парках, поєднання відпочинку з оздоровленням.

Було б цікаво створення унікального плаваючого парку невеликих розмірів, що створює враження комбінації багатьох різних природних систем на невеликому штучному острові. По прикладу парку «Little Island», що стоїть на річці Гудзон у західній частині

Мангеттену (Рис.3). В основі химерної несучої конструкції «маленького острова» лежать 280 залізобетонних паль заввишки від 4,5 до 18,3 метрів, які закріплені на дні Гудзона на рештках дерев'яного фундаменту пірсу №54 [4].

Рис.3. Загальний вигляд та переріз міського парку «Little Island», Мангеттн, США.

Подібний проект для Одеси був би дуже дорогим і складним у виконанні, але водночас здатним привернути увагу як мешканців Одеси, так і туристів з усього світу, сприяючи популяризації міста на світовому туристичному ринку, що, у свою чергу, позитивно позначилося б на розвитку інфраструктури Одеси [11].

Висновки. Загалом можна зробити висновок, що проблеми та перспективи розвитку та створення системи міських парків у м. Одеса є актуальними та потребують пильної уваги. У перспективі розвиток міських парків може принести вагому користь спільній інфраструктурі міста та його іміджу, залучити значну кількість інвестицій, а разом із ними і додатковий потік екскурсантів та туристів. Створенню ефективної системи міських парків у Одесі перешкоджає безліч проблем, таких як нестача композиційних та рослинних декоративних ресурсів, загальний рівень розвитку інфраструктури міста. Але всі ці проблеми переборні. Сам по собі регіон є перспективним для розвитку паркової системи через своє вигідне географічне положення, наявність ефектних і унікальних природних та кліматичних ресурсів, наявність великої кількості вже існуючих парків, що вимагають лише модернізації чи популяризації.

Література

- [1] Кисельов В.М., Кисельова Г.В. Історичні парки України. Від історії до сучасності. Вісник ОДАБА. 2020. Вип.81. С. 18 – 25.
- [2] Білоус В. І. Садово-паркове мистецтво. Навчальний посібник. Київ: Науковий світ, 2001. 300 с.
- [3] Копієвська О. Р. Паркова індустрія: підручник. Київ : НАКККиМ, 2015. 208 с.
- [4] Літл Айленд – плаваючий парк на річці Гудзон. Режим доступу: URI: <https://www.newyorkgid.com/new-york-blog/park-little-island-v-nyu-yorke> (дата звернення 13.09.2024).
- [5] "Маленький острів" - проект сучасного громадського парку. Архітектура та дизайн. Режим доступу: URI: https://www.archidizain.ru/2021/05/blog-post_25.html (дата звернення 13.09.2024).
- [6] Одеська агломерація. Інтерактивний картографічний сервіс. Режим доступу: URI: <http://www.sea.gov.ua> (дата звернення 13.09.2024).
- [7] Родичкин І.Д. Ландшафтна архітектура. Київ: Будівельник, 1990. 336с.
- [8] Габрель М. Просторова організація містобудівних систем: моногр.; [Нац. акад. наук України; Ін-т регіональних досліджень НАН України]. Київ: Вид. дім А.С.С, 2004. 400 с
- [9] Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології: Підручник. Київ: Либідь, 1993.
- [10] Гуцуляк В. М. Ландшафтознавство: теорія і практика. Чернівці: Книги – XXI, 2008.
- [11] Щурова В.А. Морфологічні чинники формування та розвитку ландшафтної системи міст. Наук.-техн. Зб. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ : КНУБА. 2014. Вип. № 36. С. 352–356.

References

- [1] Kyselov V.M., Kyselova G.V. Istorychni parky Ukrainy. Vid istorii do suchasnosti. Visnyk ODABA. 2020. Vyp.81. P. 18 – 25.
- [2] Bilous V. I. Sadovo-parkove mystetstvo. Navchalnyi posibnyk. Kyiv: Naukovyi svit, 2001.
- [3] Kopievska O. R. Parkova industriia : pidruchnyk. Kyiv : NAKKKiM, 2015. 208 s.
- [4] Litl Ailend - plavuchy park na richtsi Hudzon. Rezhym dostupu: <https://www.newyorkgid.com/new-york-blog/park-little-island-v-nyu-yorke> (data zvernennya 13.09.2024)
- [5] "Malenkyi ostriv" - proekt suchasnoho hromadskoho parku. Arkhitektura ta dyzain. Rezhym dostupu: : https://www.archidizain.ru/2021/05/blog-post_25.html (data zvernennya 13.09.2024)
- [6] Odeska ahlomeratsiia. Interaktyvnyi kartohrafichnyi servis. Rezhym dostupu: <http://www.sea.gov.ua> (data zvernennia 13.09.2024).
- [7] Rodychkyn I.D. Landshaftnaia arkhytektura. Kyiv: Budivelnik, 1990. 336p.
- [8] Habrel M. Prostorova orhanizatsiia mistobudivnykh system: monohr.; [Nats. akad. nauk Ukrainy; In-t rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy]. Kyiv: Vyd. dim A.S.S, 2004. 400p.
- [9] Hrodzynskiy M.D. Osnovy landshaftnoi ekolohii: Pidruchnyk. Kyiv: Lybid, 1993. 224p.
- [10] Hutsuliak V. M. Landshaftoznavstvo: teoriia i praktyka. Chernivtsi: Knyhy – XXI, 2008.
- [11] Shchurova V.A. Morfolohichni chynnyky formuvannia ta rozvytku landshaftnoi systemy mist. Nauk.-tekhn. Zb. Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia. Kyiv : KNUBA. 2014. Vyp. № 36. P. 352–356.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF CITY PARKS IN ODESA

Kyselova G. V.,
kiselisa@ukr.net, ORCID: 0000-0002-0398-6413

Kyselov V. M.,
maketlab@ukr.net, ORCID: 0009-0004-5454-3681

Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture

Annotation. The article examines the main problems and prospects for the development of city parks in order to improve their characteristics, preserve cultural heritage and provide comfortable conditions for visitors. Parks are important elements of urban infrastructure that provide the population with access to green spaces zones for recreation, physical activity and social interaction. However, over time, due to wear and tear and loss of functionality, parks may need reconstruction.

Studying the problems of urban recreation facilities (parks, squares) is an important phenomenon in modern conditions. In addition to increasing the functionality of the object due to the organization of places of rest, one of the main the task is to improve the comfortable conditions of the visitors' stay, aesthetic appeal territory and visual emotional perception. Works on the reconstruction and transformation of the park the territory not only increases its recreational potential, but also helps to change the microclimate.

In most cities of Ukraine, and specifically in the city of Odesa, parks are in varying degrees in need of reconstruction. With the introduction of new one's modern landscaping elements will increase their attractiveness for visitors. Reconstruction of old parks losing their stability and attractiveness is necessary because it is being created overhanging tree trunks and branches pose a threat to vacationers. Also, the main task at reconstruction of the park is an expansion of the assortment of plants, which, as a rule, consists of a limited the number of species, and its diversity requires the planting of ornamental plants.

The study emphasizes that the strength of the coast of Odessa, which determines the high prospects for the development of parks within the city, is the very nature of the southern coast of Ukraine, which is so impressive that in some places it can create ready-made park decorations. Exceptionally decorative natural elements of Ukrainian nature can be used in the organization of architectural park ensembles with the help of simple planning methods with a high level of efficiency. At the same time, the southern coast, together with Odesa, is experiencing a lack of organized, modern green recreational areas.

Keywords: natural landscape, anthropogenic landscape, city parks.